Nesterenko O. O. (2018). *Intehrovana zvitnist: teoriia, metodolohiia, praktyka*: monohrafiia [Integrated reporting: theory, methodology, practice: monograph]. Vydavets Ivanchenko I. S.

Nesterenko O. & Kyzym A. (2023). *Peredumovy i perspektyvy vprovadzhennia intehrovanoi zvitnosti v Ukraini* [Preconditions and prospects for the implementation of integrated reporting in Ukraine]. Materialy XI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Odesa: ONEU.

Potryvaieva N. V., Luhova O. I. & Vyshynska H. M. (2019). *Stanovlennia i rozvytok intehrovanoi zvitnosti* [Formation and development of integrated reporting]. natsionalni, hlobalizatsiini, yevrointehratsiini aspekty: materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (m. Mykolaiv, 20–21 lystopada 2019 r.). Mykolaiv: MNAU. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7118/1/zbirnyk_tez_20-21_11_19-13.pdf

Prodanchuk M. (2014). Intehrovana zvitnist – instrument upravlinnia pidpryiemstvom [Integrated reporting – a tool for enterprise management]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt, 2*, 24–31. http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2014_2_5

Seletska D. O. (2024). Formuvannia ESG-zvitnosti za standartamy GRI: sotsialnyi aspekt [Formation of ESG reporting according to GRI standards: social aspect]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu, 3*, 20–36. https://doi.org/10.26642/pbo-2024-3(59)-20-36

Shyhun M. M. & Davydiuk T. V. (2011). Korporatyvna sotsialna zvitnist yak perspektyva informuvannia pro liudskyi kapital vitchyznianykh kompanii [Corporate social reporting as a perspective of informing about human capital of domestic companies]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu, 1*, 173–178. https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2011/eco_2011_1/2011_1/173-178.pdf

Usatenko O. V. (2025). Harmonizatsiia zvitnosti ukrainskykh pidpryiemstv zi standartamy ESRS yak instrument dosiahnennia tsilei staloho rozvytku Ukrainy [Harmonization of reporting of Ukrainian enterprises with ESRS standards as a tool for achieving the goals of sustainable development of Ukraine]. *Biznes Inform, 1*, 26–33. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-26-33

Voskalo V. & Voskalo N. (2016). Preconditions for Introducing Integrated Reporting as a Tool for Socially Responsible Business in Ukraine. *Economics, Entrepreneurship, Management, 2*(3), 25–30. https://doi.org/10.23939/eem2016.02.025

Yancheva L. M., Krutova A. S. & Nesterenko O. O. (2020). *Intehrovana zvitnist*: navch. posib. [Integrated reporting: study guide]. Kharkivskyi derzhavnyi universytet kharchuvannia ta torhivli.

УДК 336.743:657
JEL: C80; F31; G28; K22; K34; M41; M42
DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-386-395

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ТА СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ГРОШОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ: ЗАКОНОДАВЧИЙ, ОБЛІКОВИЙ, ЗВІТНИЙ, ПОДАТКОВИЙ ТА АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ

©2025 ОСТАПЕНКО Т. М., КУБЕЦЬКА О. М., БЕССОНОВА С. І., ПАШКЕВИЧ М. С., УСАТЕНКО О. В.

УДК 336.743:657
JEL: C80; F31; G28; K22; K34; M41; M42

Остапенко Т. М., Кубецька О. М., Бессонова С. І., Пашкевич М. С., Усатенко О. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення аудиту та судово-бухгалтерської експертизи грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті: законодавчий, обліковий, звітний, податковий та аналітичний аспекти

Об'єктом дослідження є грошово-розрахункові операції в іноземній валюті, включно з їхнім нормативно-правовим регулюванням, методологією бухгалтерського обліку, відображенням у фінансовій звітності, а також контролем через аудит і судово-бухгалтерську експертизу. Метою статті є комплексне дослідження особливостей грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті з урахуванням чинного законодавства України, методології бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту та судово-бухгалтерської експертизи, що забезпечить виявлення проблем і розробку практичних шляхів удосконалення управління валютними операціями в умовах сучасних економічних викликів. Методологічну основу становлять системний підхід, нормативний аналіз законодавчих і підзаконних актів НБУ (Закон № 2473-VIII, Постанови № 5, № 18), положень НП(С)БО 21 та Плану рахунків, а також методи аудиторського контролю та судово-бухгалтерської експертизи. Результати роботи свідчать, що валютне регулювання в Україні є жорстко регламентованим, а облікова політика підприємства має передбачати альтернативи первісного визнання та розрахунку курсових різниць. Значна проблема виникає в конфліктах між підприємствами та банками через неоднозначне трактування ризиковості та блокування платежів. У фінансовій звітності курсові різниці визнаються залежно від монетарності статей, впливаючи на фінансовий результат і рух грошових коштів. Отримано такі результати: ключовими проблемами є правова невизначеність при фінансовому моніторингу та необхідність забезпечення «превалювання сутності над формою» шляхом належного документального оформлення, яке є єдиною доказовою базою для аудиту та судових спорів. Висновки: досягнення цілей статті дозволяє стверджувати, що ефективне управління валютними операціями можливе лише за умови гармонізації облікової методології, дотримання законодавства та забезпечення прозорої комунікації з банківською системою (необхідно

розробити та впровадити внутрішні уніфіковані процедури і чек-листи, що забезпечують розширений пакет доказів (включно з актами звірки та інформацією про кінцевих бенефіціарів) для підтвердження економічної сутності операцій; необхідним є забезпечення завчасного надання цих документів банкам і досягнення отримання чітких письмових обґрунтувань відмови у платежі; НБУ має уточнити та деталізувати індикатори сумнівних операцій (Положення № 8), щоб уникнути суб'єктивного трактування банками; у випадку спорів підприємствам слід активно використовувати висновки судово-бухгалтерської експертизи як ключовий доказ для підтвердження законності операцій та захисту своїх інтересів.
Ключові слова: *валютні операції, курсові різниці, валютне регулювання, звітність, аудит, судово-бухгалтерська експертиза, фінансовий моніторинг, оподаткування, зовнішньоекономічна діяльність.*
Бібл.: *27.*

Остапенко Тетяна Миколаївна *– кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)*
E-mail: *ostapenko_t_m@pstu.edu*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3383-0775*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-1779-2016*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210840416*

Кубецька Ольга Миколаївна *– кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)*
E-mail: *ostapenko13@ukr.net*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3507-0183*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-1386-2016*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210845069*

Бессонова Світлана Іванівна *– кандидат економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку та банківської справи, Приазовський державний технічний університет (вул. Гоголя, 29, Дніпро, 49044, Україна)*
E-mail: *bessonovasvitlana71@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-4938-3375*

Пашкевич Марина Сергіївна *– доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)*
E-mail: *pashkevych.m.s@nmu.one*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3012-1690*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/J-8865-2018*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55321431700*

Усатенко Ольга Вікторівна *– доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічного аналізу та фінансів, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)*
E-mail: *usatenko.ol.v@nmu.one*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3198-9002*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-8564-2019*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215870761*

UDC 336.743:657
JEL: C80; F31; G28; K22; K34; M41; M42

Ostapenko T. M., Kubetska O. M., Bessonova S. I., Pashkevych M. S., Usatenko O. V. Information and Analytical Support for the Audit and Forensic Accounting Examination of Foreign Currency Cash Settlement Operations: The Legislative, Accounting, Reporting, Tax and Analytical Aspects

The subject of the research is cash and settlement operations in foreign currency, including their regulatory framework, accounting methodology, reflection in financial statements, as well as control through audit and forensic accounting examination. The aim of the article is a comprehensive study of the characteristics of cash and settlement operations in foreign currency, taking into account the current Ukrainian legislation, accounting methodology, financial reporting, audit, and forensic accounting examination, which will allow for the identification of issues and the development of practical ways to improve the management of foreign exchange operations in the context of modern economic challenges. The methodological basis consists of a system approach, normative analysis of the legislative and subordinate acts of the National Bank of Ukraine (Law No. 2473-VIII, Resolutions No. 5, No. 18), provisions of NAS (Ukr) 21 and the Chart of Accounts, as well as audit control methods and forensic accounting examination. The results indicate that currency regulation in Ukraine is strictly regulated, and the company's accounting policy should provide for alternatives to initial recognition and the calculation of exchange rate differences. A significant problem arises in conflicts between companies and banks due to ambiguous interpretations of risk and payment blocking. In financial reporting, exchange rate differences are recognized depending on the monetary nature of the items, affecting both the financial result and cash flow. The results obtained are as follows: the key issues are legal uncertainty in financial monitoring and the need to ensure the «prevalence of substance over form» through proper documentation, which constitutes the sole evidential basis for audits and legal disputes. The conclusions are: achieving the objectives of the article allows us to conclude that effective management of foreign exchange operations is possible only with harmonized accounting methodology, compliance with legislation, and transparent communication with the banking system (it is necessary to develop and implement internal unified procedures and checklists that provide an expanded set of evidence (including reconciliation documents and information about ultimate beneficiaries) to confirm the economic substance of transactions; it is essential to ensure the timely submission of these documents to banks and to obtain clear written justifications in case of payment refusals; the National Bank of Ukraine should clarify and detail indicators of suspicious transactions (Regulation No. 8) to avoid subjective interpretation by banks; in case of disputes, enterprises should actively use the conclusions of forensic accounting expertise as key evidence to confirm the legality of transactions and protect their interests.
Keywords: *foreign exchange transactions, exchange rate differences, currency regulation, reporting, auditing, forensic accounting, financial monitoring, taxation, foreign economic activity.*
Bibl.: *27.*

Ostapenko Tetiana M. *– PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Relations and Audit, National Technical University "Dnipro Polytechnic" (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)*
E-mail: *ostapenko_t_m@pstu.edu*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3383-0775*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-1779-2016*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210840416*
Kubetska Olha M. *– PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Relations and Audit, National Technical University "Dnipro Polytechnic" (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)*
E-mail: *ostapenko13@ukr.net*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3507-0183*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-1386-2016*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210845069*
Bessonova Svitlana I. *– PhD (Economics), Professor, Professor of the Department of Finance, Accounting and Banking, Pryazovskyi State Technical University (29 Hoholia Str., Dnipro, 49044, Ukraine)*
E-mail: *bessonovasvitlana71@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-4938-3375*
Pashkevych Maryna S. *– D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of International Relations and Audit, National Technical University "Dnipro Polytechnic" (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)*
E-mail: *pashkevych.m.s@nmu.one*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3012-1690*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/J-8865-2018*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55321431700*
Usatenko Olha V. *– D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Economic Analysis and Finance, National Technical University "Dnipro Polytechnic" (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)*
E-mail: *usatenko.ol.v@nmu.one*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3198-9002*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-8564-2019*
Scopus Author ID: *https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215870761*

У сучасних умовах інтеграції України в міжнародні фінансові ринки грошово-розрахункові операції в іноземній валюті стають ключовим елементом зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Зростання обсягів валютних операцій підвищує необхідність дотримання законодавчого регулювання, облікового супроводу та моніторингу, аудиту та судово-бухгалтерської експертизи (СБЕ) таких операцій. Актуальність дослідження визначається потребою формування теоретичних засад і розробкою практичних рекомендацій щодо виявлення шляхів оптимізації їх управління в Україні.

Сучасні дослідження у сфері грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті присвячені питанням цифровізації обліку, правового регулювання та методології документування валютних розрахунків. Так, Маначинська Ю. А. [1] досліджує вплив цифрових валют та автоматизації на бухгалтерський облік валютних операцій у банках, визначаючи ключові виклики та можливості управління валютними ризиками. Красніков Д. О. [2] аналізує методи документування та обліку розрахунків у міжнародній торгівлі, висвітлюючи роль цифрових інструментів у підвищенні прозорості валютних операцій. Панасюк В., Кузіна Р., Мороз Ю., Бабіч І., Мельничук І., Чижишин О. приділяють увагу обліку курсових різниць за валютними позиками, надаючи практичні приклади застосування методології на основі змін валютного курсу [3]. Дутчак Р. Р. і Дутчак В. Ф. [4] досліджують правовий аспект бухгалтерських документів щодо валютних операцій та їх роль у вирішенні господарських спорів. Покропишин О. та співавтори [5] аналізують обліково-аналітичний супровід зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств, зокрема валютних розрахунків, та пропонують шляхи вдосконалення системи обліку. Таким чином, сучасні дослідження підтверджують тенденцію до цифровізації, зосереджені на розгляді правового регулювання валютних операцій, аналізують обліково-аналітичний супровід зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств, зокрема валютних розрахунків.

Метою статті є комплексне дослідження особливостей грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті з урахуванням чинного законодавства України, методології бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту та судово-бухгалтерської експертизи, що забезпечить виявлення проблем і розробку практичних шляхів удосконалення управління валютними операціями в умовах сучасних економічних викликів.

Нормативно-правове регулювання валютних операцій в Україні ґрунтується на комплексі законодавчих і підзаконних актів, які визначають правила проведення операцій з валютними цінностя-

ми, встановлюють вимоги до резидентів та нерезидентів і забезпечують стабільність валютного ринку. Базовим документом у цій сфері є Закон України «Про валюту і валютні операції» № 2473-VIII, який закріплює принцип здійснення валютних операцій, визначає повноваження Національного банку України (НБУ) та встановлює підходи до валютного нагляду, розрахунків за зовнішньоекономічними контрактами та застосування валютних обмежень [6].

Відповідно до статті 13 цього закону НБУ має право встановлювати граничні строки розрахунків за експортно-імпортними операціями. Реалізацією цих повноважень стало Постанова Правління НБУ № 5 «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті», яким до запровадження воєнного стану визначався базовий строк розрахунків у 365 календарних днів [7]. Після початку повномасштабної збройної агресії рф проти України НБУ, реагуючи на загрози фінансовій безпеці держави, скоротив цей строк до 180 днів (постанова № 18 від 24.02.2022 р.), а для окремих груп експортерів – до 90 або 120 днів [8]. Такі заходи спрямовані на прискорення повернення валютної виручки та зменшення ризиків втрати валютних ресурсів у період воєнної нестабільності. Закон також визначає відповідальність за порушення строків розрахунків (пеня в розмірі 0,3% за кожен день затримки). Водночас законодавство передбачає можливість призупинення нарахування пені у випадку настання форс-мажорних обставин. Підтвердженням таких обставин є сертифікат Торгово-промислової палати України або уповноваженого органу країни контрагента, який засвідчує неможливість виконання договірних зобов'язань.

З початком воєнного стану валютне регулювання було посилено. Постанова НБУ № 18 від 24.02.2022 р. ввела тимчасові обмеження, спрямовані на підтримання стабільності банківської системи та недопущення відтоку капіталу. До ключових заходів належали фіксація офіційного курсу, заборона на видачу готівкової іноземної валюти, обмеження транскордонних операцій, тимчасове запровадження механізму критичного імпорту та заборона будь-яких операцій з резидентами рф та Білорусі. Поряд із цим було встановлено обов'язок юридичних осіб використовувати власну валюту перед купівлею нової, здійснювати платежі виключно через банківську систему та дотримуватися підвищених вимог фінансового моніторингу.

У 2025 році зберігається заборона на розрахунки між резидентами в готівковій іноземній валюті; купівля валюти дозволяється лише з документальним підтвердженням мети; придбана валюта має бути використана протягом 10 робочих днів; невикористані кошти підлягають обов'язковому продажу. Банки зобов'язані здійснювати ретельний фінансовий моніторинг, включно з перевіркою можливих зв'язків клієнтів із державою-агресором. Разом із тим валютне регулювання залишається гнучким механізмом, який адаптується до змін економічної ситуації. НБУ поступово послабило окремі обмеження для бізнесу, водночас зберігаючи контроль над операціями, що можуть створювати ризики для макрофінансової стабільності [9].

Формування облікової політики щодо операцій в іноземній валюті передбачає визначення підприємством конкретних методів та процедур, застосування яких забезпечує відповідність даних бухгалтерського обліку вимогам НП(С)БО та нормативам НБУ. Відповідно до п. 1.3 Методичних рекомендацій № 635 [10] у розпорядчому документі про облікову політику відображаються лише ті методи, щодо яких чинними нормативно-правовими актами передбачено альтернативи. Отже, положення щодо обліку валютних операцій мають бути сформовані з урахуванням допустимих варіантів, наведених у НП(С)БО 21.

Першим елементом облікової політики в частині валютних операцій є вибір способу первісного визнання сум в іноземній валюті. Згідно з п. 5 НП(С)БО 21 підприємство може або здійснювати перерахунок іноземної валюти у гривню за офіційним курсом НБУ на початок дня дати операції, або використовувати гривневий еквівалент, наведений у банківських виписках. На практиці найпоширенішим є застосування курсу НБУ на початок дня, що забезпечує єдність облікових процедур і відповідає загальноприйнятим стандартам. Другим важливим аспектом є порядок визначення курсових різниць. Відповідно до п. 8 НП(С)БО 21 облікова політика має закріплювати обраний підхід: розрахунок курсових різниць виключно в межах конкретної господарської операції, що змінила валютну позицію, або їх визначення за всією відповідною статтею. Найчастіше підприємства обирають перший варіант, оскільки він забезпечує більш точне співвіднесення курсових різниць із конкретною операцією та спрощує аналітичний облік. Крім того, підприємство повинно визначити, чи здійснюється перерахунок валютних залишків на кінець дня, якщо протягом дня відбувалися операції. Оскільки офіційний курс НБУ упродовж дня залишається сталим, більшість суб'єктів господарювання відмовляються від щоденного перерахунку, що також необхідно закріпити в наказі про облікову політику [11; 12].

У межах облікової політики визначається порядок відображення надходження, використання та переоцінки іноземної валюти. Операції руху коштів у валюті обліковуються на рахунках 31 та 33 відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків № 291. Валютні кошти на поточних рахунках відображаються на субрахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», спеціальні валютні рахунки – на субрахунку 314. Операції з грошовими документами в іноземній валюті та коштами в дорозі фіксуються на субрахунках 332 та 334, що забезпечує деталізоване та достовірне відображення руху валютних активів [13].

У складі облікової політики слід також передбачити механізм відображення придбання іноземної валюти. Перерахування гривневих коштів банку на купівлю іноземної валюти відображається на субрахунку 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті». Після зарахування іноземної валюти на рахунок підприємства сума визнається на субрахунку 312 за курсом НБУ на початок дня. З огляду на те, що купівля здійснюється за комерційним курсом, в обліку виникають курсові різниці, порядок відображення яких також має бути встановлений у обліковій політиці підприємства. Додатна різниця визнається доходом (субрахунок 711), від'ємна – витратами (субрахунок 942). Банківська комісія, пов'язана з валютними операціями, відноситься до адмінвитрат [14].

Документальне забезпечення валютних операцій є ключовим елементом організації бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Усі операції з іноземною валютою повинні бути підтверджені належними первинними документами, що забезпечують їх правомірність, достовірність і можливість відображення в облікових регістрах відповідно до вимог валютного законодавства України.

Ведення обліку валютних операцій починається з відкриття підприємством поточного рахунку в іноземній валюті. Процедура відкриття такого рахунку регламентується нормативними актами Національного банку України та передбачає подання до банку певного пакета документів. До них належать: заява на відкриття рахунку, документи щодо повноважень посадових осіб, зразки підписів та інші відомості, необхідні для ідентифікації клієнта. Заява містить істотні реквізити, що стають базою для подальшої ідентифікації валютних операцій у бухгалтерському обліку, – назву підприємства, код ЄДРПОУ, тип і валюту рахунку, мету його відкриття, реквізити уповноважених осіб та дату оформлення. Після відкриття валютного рахунку та укладення договору банківського рахунку всі подальші валютні операції оформлюються відповідними первинними документами. До таких документів належать: платіжні інструкції, банківські виписки, меморіальні ордери, інвойси, митні декларації, зовнішньоекономічні контракти та інші документи, що підтверджують економічний зміст операції [15].

Особлива увага приділяється документальному оформленню операцій з купівлі та продажу іноземної валюти. Для купівлі валюти подається заява на купівлю, у якій зазначаються сума, валюта операції, підстава її здійснення (договір, контракт або рахунок-фактура). Для продажу іноземної валюти оформлюється заява на продаж, що є підставою для проведення операції банком. Результати таких операцій підтверджуються валютною довідкою банку, випискою та платіжними документами, на основі яких формуються бухгалтерські проведення.

Не менш важливим є документальне підтвердження операцій з міжнародних розрахунків – оплати товарів, авансів нерезидентам, отримання валютної виручки. Для цих цілей використовуються інвойси, транспортні документи, акти виконаних робіт, банківські повідомлення про надходження коштів, митні декларації та інші документи, що підтверджують зміст господарської операції.

Податковий облік експортних операцій передбачає особливості, зокрема щодо застосування нульової ставки ПДВ. Відповідно до Податкового кодексу України операції з вивезення товарів за межі митної території України оподатковуються ПДВ за ставкою 0% – за умови наявності належно оформленої митної декларації та підтвердження фактичного експорту товару. Крім того, сума доходу від експортної операції включається до об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств на загальних підставах, відповідно до правил бухгалтерського обліку [16].

Грошово-розрахункові операції, що здійснюються в іноземній валюті, безпосередньо впливають на формування показників фінансової звітності підприємства, оскільки супроводжуються виникненням курсових різниць, які підлягають обов'язковому відображенню у формах № 1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

У Балансі монетарні активи та зобов'язання, виражені в іноземній валюті, включаються до відповідних статей: «Грошові кошти та їх еквіваленти» (рядок 1165), «Інша поточна дебіторська заборгованість» (рядок 1155), «Поточні фінансові інвестиції» (рядок 1160). Зобов'язання в іноземній валюті відображаються у статтях «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» (рядок 1615) та «Інші поточні зобов'язання» (рядок 1690).

Оскільки всі зазначені статті є монетарними, їх перерахунок на звітну дату зумовлює виникнення курсових різниць [17].

У формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» курсові різниці обліковуються залежно від їх природи. Якщо вони виникають у межах звичайної операційної діяльності, позитивна курсова різниця включається до статті «Інші операційні доходи» (рядок 2120), а від'ємна – до статті «Інші витрати операційної діяльності» (рядок 2180). Якщо ж курсова різниця виникає внаслідок неопераційної діяльності, відповідні доходи відображаються в рядку «Інші доходи» (рядок 2240), а витрати – у рядку «Інші витрати» (рядок 2270). Усі зазначені показники впливають на обчислення фінансового результату до оподаткування, який наводиться в рядках «Фінансовий результат до оподаткування: прибуток» (рядок 2290) або «збиток» (рядок 2295). Далі ці значення беруть участь у формуванні чистого фінансового результату підприємства – у рядках «Чистий фінансовий результат: прибуток» (рядок 2350) або «збиток» (рядок 2355).

У разі, якщо підприємство веде облік накопичених курсових різниць, що не були визнані у складі прибутків або збитків, вони можуть відображатися в розділі ІІ Звіту про сукупний дохід, зокрема у статті «Накопичені курсові різниці» (рядок 2410). Підсумкова сума сукупного доходу, що включає чистий фінансовий результат та інший сукупний дохід, зазначається в рядку «Сукупний дохід» (рядок 2465) [18].

Таким чином, відображення грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті у фінансовій звітності здійснюється шляхом перерахунку монетарних статей Балансу за курсом НБУ та визнання курсових різниць у складі відповідних доходів або витрат у Звіті про фінансові результати. Залежно від того, чи є операції операційними або неопераційними, ці суми потрапляють до відповідних рядків звітності – 2120, 2180, 2240, 2270 – та впливають на кінцевий результат підприємства.

При здійсненні грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті всі грошові рухи за іноземну валюту відображаються у гривневому еквіваленті за курсом НБУ на дату операції. У формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів» включаються нереалізовані курсові різниці, що виникають внаслідок перерахунку залишків грошових коштів та їх еквівалентів в іноземній валюті на кінець звітного періоду. Ці курсові різниці включають до розділу операційної діяльності, зокрема в рядок 3515 – «Збиток (прибуток) від операційних курсових різниць». Якщо виникає збиток – показник відображається у графі надходжень (гр. 3), якщо прибуток – у графі витрачання (гр. 4) [19].

Інформація про вплив валютних коливань додатково розкривається у примітках до фінансової звітності. У цьому розділі наводяться відомості щодо сум курсових різниць, віднесених на доходи та витрати протягом звітного періоду, а також пояснюється зміна величини курсових різниць, віднесених до складу іншого додаткового капіталу. Якщо протягом звітного або попереднього року змінилася класифікація діяльності зарубіжних господарських одиниць, у примітках обов'язково зазначається її характер, причини та вплив на власний капітал і фінансовий результат підприємства [20; 21].

Аудит грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті передбачає комплексну перевірку достовірності, законності, повноти та своєчасності відображення операцій з іноземною валютою в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, що потребує одночасного застосування різних методів контролю та використання широкого кола інформаційних джерел. Основою доказової бази виступають первинні документи зовнішньоекономічної діяльності, регістри бухгалтерського обліку за рахунками валютних операцій (312, 362, 334 та ін.), фінансова звітність підприємства, дані НБУ щодо офіційних курсів валют, а також положення облікової політики підприємства, зокрема вимоги НП(С)БО 21 щодо обліку курсових різниць. Аудитор застосовує як загальні методи контролю – документальну перевірку, арифметичний контроль, логічний аналіз, спостереження, зустрічні звірки та аналітичні процедури, так і спеціальні прийоми, серед яких перерахунок курсових різниць, перевірка класифікації монетарних статей, вивчення кореспонденції рахунків за валютними операціями та підтвердження залишків розрахунків з іноземними контрагентами шляхом зовнішніх запитів.

Особлива увага приділяється правильності визначення курсових різниць на дату здійснення операції та на дату балансу, відповідності застосованого валютного курсу вимогам НБУ, законності руху валютних коштів, своєчасності розрахунків за експортно-імпортними контрактами та перевірці дотримання вимог валютного законодавства. Важливим джерелом аудиторських доказів виступає інформація, отримана в процесі опитування персоналу та аналізу системи внутрішнього контролю щодо відображення та узгодження валютних операцій.

Комплексне використання зазначених методів і джерел забезпечує аудитора достатніми та належними доказами для формування висновку про достовірність обліку та звітності за операціями в

іноземній валюті, а також дозволяє своєчасно виявити помилки, порушення та ризики перекручення фінансової інформації [22–25].

Зростання обсягів експортно-імпортних операцій вимагає швидкого та прозорого проведення валютних розрахунків, проте банки нерідко блокують такі операції, посилаючись на ознаки ризиковості або сумнівності, при цьому обмежуючись усними відмовами та не наводячи чітких правових обґрунтувань. Це створює значні фінансові втрати для підприємств, порушує строки виконання зовнішньоекономічних договорів і змушує суб'єктів господарювання звертатися до судових інстанцій. У таких спорах особливого значення набуває бухгалтерський облік і документальне підтвердження валютних операцій, адже саме належно оформлені первинні документи – договори, інвойси, специфікації, вантажно-митні декларації, акти звірки – стають основою доказової бази для підтвердження реальності господарських операцій з нерезидентом і правомірності валютного платежу. Аналіз операцій також передбачає оцінку відповідності їх змісту нормам Положення № 8 НБУ [26], яке визначає індикатори сумнівних операцій, хоча на практиці банки застосовують ці індикатори розширено, часто без зв'язку з фактичними даними та без наведення результатів власних аналітичних перевірок. Додаткові суперечності виникають під час трактування понять «компанія-оболонка», «ризикові юрисдикції», вимог до документального підтвердження контрагента-нерезидента, що змушує підприємства збирати розширений пакет доказів для спростування необґрунтованих підозр.

Таким чином, аналіз грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті має враховувати не лише економічну сутність і коректність бухгалтерського оформлення, а й правові аспекти взаємодії з банківськими установами, адже лише взаємоузгоджені дії підприємства та банку, що базуються на принципі «превалювання сутності над формою», забезпечують безперешкодне проведення валютних платежів і мінімізацію ризику конфліктів у сфері зовнішньоекономічних розрахунків [4].

Судово-бухгалтерська експертиза валютних операцій має велике значення для підприємств, які стикаються з блокуванням валютних платежів або сумнівами з боку банків. Висновок експерта може стати ключовим доказом у суді або в арбітражі, дозволяючи підтвердити законність валютної операції, відшкодувати збитки або отримати дозвіл на переказ коштів. Крім того, експертиза сприяє підвищенню правдивості бухгалтерського обліку та валютних операцій, що може знизити ризики для бізнесу та покращити відносини з банківськими установами [27].

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті підтверджує, що в умовах сучасних економічних викликів (зокрема, воєнного стану) валютне регулювання в Україні є жорстко централізованим, але гнучким, що адаптується через оперативні рішення НБУ (зокрема, щодо скорочення граничних строків розрахунків та запровадження тимчасових обмежень). Виявлені проблеми полягають переважно в конфліктах між суб'єктами господарювання та банками через суб'єктивне трактування фінансового моніторингу та недостатню прозорість обґрунтувань відмови у проведенні платежів. Шляхи вдосконалення управління валютними операціями полягають у необхідності уточнення та деталізації нормативної бази НБУ, а також у підвищенні якості облікової політики підприємств (щодо вибору методів первісного визнання та порядку розрахунку курсових різниць за НП(С)БО 21). Вирішальну роль у мінімізації конфліктів та доведенні правомірності операцій відіграє належне документальне забезпечення (основа для аудиту та судово-бухгалтерської експертизи), що забезпечує превалювання економічної сутності над формальними ознаками ризиковості.

Отже, досягнення цілей статті дозволяє стверджувати, що ефективне управління валютними операціями можливе лише за умови гармонізації облікової методології, дотримання законодавства та забезпечення прозорої комунікації з банківською системою (необхідно розробити та впровадити внутрішні уніфіковані процедури та чек-листи, що забезпечують розширений пакет доказів (включно з актами звірки та інформацією про кінцевих бенефіціарів) для підтвердження економічної сутності операцій; забезпечення завчасного надання цих документів банкам і досягнення отримання чітких письмових обґрунтувань відмови у платежі; НБУ має уточнити та деталізувати індикатори сумнівних операцій (Положення № 8), щоб уникнути суб'єктивного трактування банками); у випадку спорів, підприємствам слід активно використовувати висновки судово-бухгалтерської експертизи як ключовий доказ для підтвердження законності операцій та захисту своїх інтересів). ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Маначинська Ю. А. Валютні операції у системі банківського менеджменту та вплив цифрові-

зації на їх облік. *Modern Economics*. 2025. № 49. С. 138–147.
DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-19
2. Красніков Д. О. Методи документування та обліку розрахунків у міжнародній торгівлі. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. Вип. 3. С. 76–84.
DOI: https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.3.8
3. Panasyuk V., Kuzina R., Moroz J. et al. Accounting of exchange rate differences on transactions with foreign currency loans. *International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology (IJARET)*. 2020. Vol. 11. Iss. 5. P. 391–398.
DOI: https://doi.org/10.34218/IJARET.11.5.2020.041
4. Дутчак Р. Р., Дутчак В. Ф. Правовий аналіз документів бухгалтерського обліку про валютні операції підприємств у вирішенні господарських спорів із банками. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 58-2. С. 114–120.
DOI: https://doi.org/10.32843/bses.58-39
5. Прокопишин О., Лега О., Тютюнник С., Гуменюк І. Обліково-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств України в розрізі її видів. *Вісник Львівського національного екологічного університету. Серія «Економіка АПК»*. 2025. Вип. 32. С. 55–62.
DOI:https://doi.org/10.31734/economics2025.32.055
6. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.07.2018 р. № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text
7. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» від 02.01.2019 р. № 5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19#Text
8. Постанова Національного банку України «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» від 24.02.2022 р. № 18. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text
9. Облік валютних операцій на підприємстві 2025. URL: https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/uchet-valyutnyh-operacij-na-predpriyatii/
10. Наказ МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» від 27.06.2013 р. № 635. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : затв. наказом Мінфіну України від 10.08.2000 р. № 193. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text
12. Єгорова Ю. Які є варіанти облікової політики щодо валютних операцій? *ProPodatki.com.ua*. 30.08.2024. URL: https://propodatki.com.ua/qa_post/yaki-ye-varianty-oblikovoyi-polityky-shhodo-valyutnyh-operaczij/
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій : затв. наказом Мінфіну України від 30.11.1999 р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text
14. Купівля та обмін іноземної валюти: облік, оподаткування. URL: https://avstudy.com.ua/kupivlya-ta-obmin-inozemnoyi-valyuti-oblik-opodatkuvannya/
15. Купівля та обмін іноземної валюти: документування. URL: https://avstudy.com.ua/pridbannya-ta-obmin-inozemnoyi-valyuti-dokumentuvannya/
16. Онищенко В. Бухгалтерський та податковий облік експортних операцій. *Головбух*. 15.11.2024. URL: https://buhplatforma.com.ua/article/8185-eksportn-operats-2020
17. Безкоровайна Л. Заповнюємо Баланс за рядочками. *buhgalter.net*. 22.01.2024. URL: https://ibuhgalter.net/ru/material/1622/30376
18. Безкоровайна Л. «Медична бухгалтерія»: Звіт про фінансові результати: заповнюємо разом. *buhgalter.net*. 09.02.2024. URL: https://ibuhgalter.net/ru/articles/1372
19. Таран С. Формуємо інформацію для Звіту про рух грошових коштів. *Новий бухгалтерський облік*. 2021. № 12. URL: https://ibuhgalter.net/ru/articles/852
20. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
21. Пархоменко В. Розкриття інформації про вплив змін валютних курсів у примітках до фінансової звітності. URL: https://i.factor.ua/ukr/law-28/section-147/article-1012/
22. Баранова А. О., Наумова Т. А., Кашперська А. І. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.
23. Баранова А. О., Макеєва З. О. Методика аудиту експортно-імпортних операцій. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 1. Ч. 2. С. 3–11. URL: https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/e9325bc4-020e-4f27-8e9e-81eb5680e7be/content
24. Назарова Г. Б. Методичні аспекти аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2010. Вип. 17. С. 469–478. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/dddcf02e-12bc-4404-81cf-9323a3854585/content
25. Гошовська В. В., Бойко Н. В., Наконечна С. А. Особливості проведення аудиту валютних операцій підприємств, що підлягають фінансовому моніторингу. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 55-2. С. 46–52.
DOI: https://doi.org/10.32843/bses.55-26
26. Постанова Правління НБУ «Положення про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів про валютні операції» від 02.01.2019 р. № 8. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008500-19#Text

27. Ковальова О. В., Бардаков О. В. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. Харків : Апостроф, 2012. 221 с.

REFERENCES

AV Study. *Kupivlia ta obmin inozemnoi valiuty: oblik, opodatkuvannia* [Purchase and exchange of foreign currency: accounting, taxation]. https://avstudy.com.ua/kupivlya-ta-obmin-inozemnoyi-valyuti-oblik-opodatkuvannya/

AV Study. *Kupivlia ta obmin inozemnoi valiuty: dokumentuvannia* [Purchase and exchange of foreign currency: documentation]. https://avstudy.com.ua/pridbannya-ta-obmin-inozemnoyi-valyuti-dokumentuvannya/

Baranova A. O. & Makeieva Z. O. (2013). Metodyka audytu eksportno-importnykh operatsii [Audit methodology of export-import operations]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh, 1*, 3–11. https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/e9325bc4-020e-4f27-8e9e-81eb5680e7be/content

Baranova A. O., Naumova T. A. & Kashperska A. I. (2017). *Audyt*: navch. posib.. KhDUKhT.

Bezkorovaina L. (2024, February 9). «Medychna bukhhalteriia»: Zvit pro finansovi rezultaty: zapovniuiemo razom ["Medical accounting": Statement of financial results: filling out together]. *ibuhgalter.net*. https://ibuhgalter.net/ru/articles/1372

Bezkorovaina L. (2024, January 22). Zapovniuiemo Balans za riadochkamy [Filling out the Balance sheet line by line]. *ibuhgalter.net*. https://ibuhgalter.net/ru/material/1622/30376

Dutchak R. R. & Dutchak V. F. (2020). Pravovyi analiz dokumentiv bukhhalterskoho obliku pro valiutni operatsii pidpryiemstv u vyrishenni hospodarskykh sporiv iz bankamy [Legal analysis of accounting documents on foreign exchange operations of enterprises in resolving economic disputes with banks]. *Prychornomorski ekonomichni studii, 58-2*, 114–120. https://doi.org/10.32843/bses.58-39

Hoshovska V. V., Boiko N. V. & Nakonechna S. A. (2020). Osoblyvosti provedennia audytu valiutnykh operatsii pidpryiemstv, shcho pidliahaiut finansovomu monitorynhu [Features of auditing foreign exchange operations of enterprises subject to financial monitoring]. *Prychornomorski ekonomichni studii, 55-2*, 46–52. https://doi.org/10.32843/bses.55-26

Ivanchuk N. V. (2021). *Zvitnist pidpryiemstv*: navch. posib. [Reporting of enterprises: study guide]. Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia».

Kovalova O. V. & Bardakov O. V. (2012). *Sudovo-bukhhalterska ekspertyza*: navch. posib. [Forensic accounting: study guide]. Apostrof.

Krasnikov D. O. (2024). Metody dokumentuvannia ta obliku rozrakhunkiv u mizhnarodnii torhivli [Methods of documenting and accounting for settlements in international trade]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen, 3*, 76–84. https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.3.8

Manachynska Yu. A. (2025). Valiutni operatsii u systemi bankivskoho menedzhmentu ta vplyv tsyfrovizatsii na yikh oblik [Foreign exchange operations in the bank management system and the impact of digitalization on their accounting]. *Modern Economics, 49,* 138–147. https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-19

Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2013, June 27). Nakaz MFU «Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky pidpryiemstva ta vnesennia zmin do deiakykh nakaziv Ministerstva finansiv Ukrainy» № 635 [Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On approval of Methodological recommendations on the accounting policy of the enterprise and amendments to some orders of the Ministry of Finance of Ukraine" No. 635]. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text

Ministerstvo finansiv Ukrainy. (1999, November 30). Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpryiemstv ta orhanizatsii [Instructions on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text

Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2000, August 10). Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 21 «Vplyv zmin valiutnykh kursiv» [National Accounting Standard 21 "The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates"]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text

Mogol-Alfa. (2025). *Oblik valiutnykh operatsii na pidpryiemstvi 2025* [Accounting for foreign exchange operations at the enterprise 2025]. https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/uchet-valyutnyh-operacij-na-predpriyatii/

Natsionalnyi bank Ukrainy. (2019, January 2). Postanova Pravlinnia NBU «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zakhody zakhystu ta vyznachennia poriadku zdiisnennia okremykh operatsii v inozemnii valiuti» № 5 [Resolution of the Board of the NBU "On approval of the Regulations on protection measures and determination of the procedure for carrying out certain transactions in foreign currency" No. 5]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19#Text

Natsionalnyi bank Ukrainy. (2019, January 2). Postanova Pravlinnia NBU «Polozhennia pro poriadok zdiisnennia upovnovazhenymy ustanovamy analizu ta perevirky dokumentiv pro valiutni operatsii» № 8 [Resolution of the Board of the NBU "Regulations on the procedure for authorized institutions to analyze and verify documents on foreign exchange operations" No. 8]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008500-19#Text

Natsionalnyi bank Ukrainy. (2022, February 24). Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy «Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voiennoho stanu» № 18 [Resolution of the National Bank of Ukraine "On the operation of the banking system during the in-

troduction of martial law" No. 18]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text

Nazarova H. B. (2010). Metodychni aspekty audytu zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpryiemstv [Methodological aspects of auditing foreign economic activity of enterprises]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky», 17*, 469–478. https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/dddcf02e-12bc-4404-81cf-9323a3854585/content

Onyshchenko V. (2024, November 15). Bukhhalterskyi ta podatkovyi oblik eksportnykh operatsii [Accounting and tax accounting of export operations]. *Holovbukh*. https://buhplatforma.com.ua/article/8185-eksportn-operats-2020

Panasyuk V., Kuzina R. & Moroz J. (2020). Accounting of exchange rate differences on transactions with foreign currency loans. *International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology (IJARET), 5*(11), 391–398. https://doi.org/10.34218/IJARET.11.5.2020.041

Parkhomenko V. Rozkryttia informatsii pro vplyv zmin valiutnykh kursiv u prymitkakh do finansovoi zvitnosti [Disclosure of information on the impact of changes in exchange rates in the notes to the financial statements]. *Factor.ua*. https://i.factor.ua/ukr/law-28/section-147/article-1012/

Prokopyshyn O., Leha O., Tiutiunnyk S. & Humeniuk I. (2025). Oblikovo-analitychne zabezpechennia zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpryiemstv Ukrainy v rozrizi yii vydiv [Accounting and analytical support of foreign economic activity of Ukrainian enterprises in terms of its types]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ekolohichnoho universytetu. Seriia «Ekonomika APK», 32*, 55–62. https://doi.org/10.31734/economics2025.32.055

Taran S. (2021). Formuiemo informatsiiu dlia Zvitu pro rukh hroshovykh koshtiv [Generating information for the Statement of Cash Flows]. *Novyi bukhhalterskyi oblik*. https://ibuhgalter.net/ru/articles/852

Verkhovna Rada Ukrainy. (2018, July 21). Zakon Ukrainy «Pro valiutu i valiutni operatsii» № 2473-VIII [Law of Ukraine "On Currency and Currency Operations" No. 2473-VIII]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text

Yehorova Yu. (2024, August 30). Yaki ye varianty oblikovoi polityky shchodo valiutnykh operatsii? [What are the options for accounting policy for foreign exchange operations?]. *ProPodatki.com.ua*. https://propodatki.com.ua/qa_post/yaki-ye-varianty-oblikovoyi-polityky-shhodo-valyutnyh-operaczij/